

Demenca frontotemporale

FLETË INFORMACIONI NGA QENDRA SUEDEZE E DEMENCËS

Frontotemporal demens • faktablad på albanska

Prek pjesët e përparme të trurit

Demenca frontotemporale (FTD) njihet edhe si degjenerim i lobeve frontotemporale ose si demencë frontale. Sëmundja është relativisht e rrallë. Ajo shkakton tretjen e qelizave nervore në pjesët e përparme të trurit, në lobin frontal ose në pjesët e përparme të lobeve temporale. Simptomat shtohen gradualisht, në të njëjtën mënyrë si në sëmundjen e Alzheimerit, por ka edhe dallime të qarta midis tyre.

Simptomat e demencës atipike

Harresa dhe vështirësia në të mësuarit e gjërave të reja janë shenja të hershme të sëmundjes së Alzheimerit, ndërkohë që në demencën frontotemporale ato shfaqen vetëm në fazat e mëvonshme. Simptomat e hershme janë ose ndryshime në sjellje, ose vështirësi në gjuhë, varësisht nga pjesa e trurit ku fillon procesi i sëmundjes.

Ndryshimet e personalitetit

Lobi frontal zakonisht dëmtohet i pari. Këtu menaxhohen përqendrimi, gjykimi dhe kontrolli i impulseve. Personaliteti i personit me demencë ndryshon ngadalë dhe ai mund të fillojë të shfaqë mangësi në aftësinë gjykuese.

Vështirësia e shtuar në marrjen e iniciativës dhe shpërthimet e pashpjeguara të zemërimit, janë shenja të tjera të hershme. Është e zakonshme që individi të shfaqë shqetësim, mpirje emocionale dhe herë pas here apati. Aftësia për të ndjerë empati përkeqësohet gradualisht. Mund të shfaqet edhe mbikonsumim i ushqimit, duhanit ose alkoolit.

Në disa raste shfaqen edhe vështirësi gjuhësore

Demenca frontotemporale mund të fillojë edhe në pjesën e përparme të lobeve temporale, të cilat janë të rëndësishme për gjuhën. Në këto raste bëhet fjalë për *afazi progresive*, e cila manifestohet me pamundësi të kuptimit të fjalëve dhe vështirësi në emërtimin e duhur të objekteve. Mund të manifestohet edhe përmes të folurit të ngadaltë dhe të ndërprerë, me shumë gabime gramatikore.

Nevojitet gjithnjë e më shumë ndihmë

Nuk është e pazakontë që demenca frontotemporale të fillojë të zhvillohet që në fund të moshës së mesme. Sëmundja mund të përparojë për shumë vite. Simptomat gradualisht bëhen më të forta dhe më të shumta në numër, ndërsa dëmtimi i trurit përhapet. Përballimi i aktiviteteve të përditshme bëhet gjithnjë e më i vështirë dhe, në fazat e përparura, nevojitet ndihmë edhe me veshjen, higjienën dhe kujdesin personal.

Diagnoza e hershme është vendimtare

Demenca frontotemporale mund të ngatërrohet me depresionin, çrregullimin e raskapitjes ose probleme të tjera të shëndetit mendor. Sëmundja është e vështirë për t'u zbuluar, sepse simptomat tipike të demencës janë të rralla në fillim të sëmundjes.

Nëse mendoni se ju ose një i afërm mund të keni demencë frontotemporale, flisni me mjekun. Vlerësimi duhet të nisë sa më shpejt të jetë e mundur. Kjo zakonisht bëhet në një klinikë të specializuar (minnesmottagning) dhe përfshin një sërë testesh dhe ekzaminimesh të ndryshme, si dhe intervista me të afërmit.

Trajtimi dhe menaxhimi

Studiemt kanë bërë përparim, por aktualisht nuk ka kurë për demencën frontotemporale. Megjithatë, është e rëndësishme të merret shpjegim për simptomat, me qëllim planifikimin e një jete sa më të mirë dhe kuptimplotë.

Mjetet ndihmëse për përdorim shtëpiak dhe kujdesi cilësor shëndetësor, mund të lehtësojnë jetën në mënyra të ndryshme. Është gjithashtu e rëndësishme të përpiqeni të krijoni paqe dhe qetësi rreth personit, sepse stresi shpesh i përkeqëson simptomat.

Lexoni më shumë në internet (në suedisht): www.frontallobsdemens.se (Swedish FTD Initiative)

© Svenskt Demenscentrum

Informacion shtesë dhe materiale informuese në gjuhën shqipe, mund të gjenden në faqen zyrtare të Svenskt Demenscentrum: www.demenscentrum.se/al

Svenskt Demenscentrum

Svenskt Demenscentrum, Sveavägen 155, 113 46 Stockholm, (08) 690 58 00, info@demenscentrum.se

www.demenscentrum.se

Frontotemporal demens

FAKTABLAD FRÅN SVENSKT DEMENSCENTRUM

Drabbar hjärnans främre delar

Frontotemporal demens kallas även för pannlobs- eller frontallobsdemens. Sjukdomen, som är relativt ovanlig, gör att nervceller förtvinar i hjärnans främre delar; i pannloben eller i främre delen av tinningloberna. Symtomen kommer smygande, på samma sätt som vid Alzheimers sjukdom, men det finns även tydliga skillnader mellan sjukdomarna.

Inga vanliga demenssymtom

Glömska och inlärningssvårigheter som är tidiga tecken vid alzheimer kommer först senare i sjukdomsförloppet vid frontotemporal demens. Tidiga symtom är istället antingen beteendeförändringar eller språksvårigheter, beroende på var i hjärnan sjukdomsprocessen startar.

Personligheten förändras

Oftast skadas pannloben först. Härifrån styrs koncentration, omdöme och impuls kontroll. Personligheten hos den som insjuknar börjar långsamt förändras och personen kan börja bete sig omdömeslöst.

Ökade svårigheter att ta initiativ och oförklarliga vredesutbrott är andra tidiga tecken. Det är vanligt att personen kan vara rastlös, känslomässigt avtrubbad och ibland apatisk. Förmågan att känna empati försämras gradvis. Även överkonsumtion av mat, rökning eller alkohol kan förekomma.

Språksvårigheter i vissa fall

Frontotemporal demens kan också starta i främre delen av tinningloberna som är av betydelse för språket. I dessa fall talar man om *progressiv afasi* som kan yttra sig som försämrade ordförståelse och problem med att rätt benämna olika saker. Det kan också ta sig uttryck i ett trögt och upphackat tal med många grammatiska fel.

Behöver allt mer hjälp

Det är inte ovanligt att frontotemporal demens debuterar redan i övre medelåldern. Sjukdomen kan sedan pågå under många år. Symtomen blir fler och gradvis allt starkare i takt med att hjärnskadan sprider sig. Det blir allt svårare att klara sin vardag och så småningom behöver personen hjälp med påklädning, hygien och annan personlig omvårdnad.

Tidig diagnos viktig

Frontotemporal demens kan förväxlas med depression, utmattningssyndrom eller annan psykisk ohälsa. Eftersom typiska demenssymtom är ovanliga i början är sjukdomen svår att upptäcka.

Kontakta en läkare om du misstänker att du eller en närstående kan vara drabbad av frontotemporal demens. En utredning bör snarast påbörjas. Den brukar i regel göras på en specialistklinik (minnesmottagning) och innehåller en rad olika tester och undersökningar samt intervjuer med anhöriga.

Behandling och bemötande

Forskningen har gjort framsteg men ännu så länge finns inget sätt att bota frontotemporal demens. Det är ändå viktigt att få en förklaring till symtomen för att kunna planera för ett så bra och meningsfullt liv som möjligt.

Hjälpmiddel och god omsorg kan på olika sätt underlätta tillvaron. Det är också viktigt att försöka skapa lugn och ro runt den sjuke eftersom stress ofta förstärker symtomen.

Läs mer på webben: www.frontallobsdemens.se (Swedish FTD Initiative)

2025 • Svenskt Demenscentrum ©

Fler faktablad på olika språk kan skrivas ut från Svenskt Demenscentrums webbplats: www.demenscentrum.se/Faktablad

Svenskt Demenscentrum

Svenskt Demenscentrum, Sveavägen 155, 113 46 Stockholm, 08 - 690 58 00, info@demenscentrum.se

www.demenscentrum.se